

Висновки. Широке впровадження дистанційних форм освіти потребують всебічної адаптації до нових умов навчання з використанням сучасних навчальних платформ. Впровадження завдань по створенню ситуаційних задач з еталонними відповідями сприяє виявленню обдарованих студентів та дозволяє якісно контролювати рівень їх знань, сприяє розвитку професійних компетентностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губенко О.В. Основні прояви інтелектуальної обдарованості / О.В.Губенко // Обдарована дитина. – 2011. - №1. – С.2-5.
2. Кульчицька О. Соціальне середовище у розвитку обдарованості / О. Кульчицька // Обдарована дитина. – 2004. – № 8. – С. 2-9.
3. Максименко С.Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: Навч. посіб. / С.Д. Максименко, В. О. Соловієнко. – К.: МАУП, 2000. – 256 с.
4. Міщиха Л. П. Психологія творчості: Навч. посіб. / Л.П. Міщиха. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. – 448 с.

Піддячий М. І.,
*доктор педагогічних наук, професор
головний науковий співробітник відділу профільного навчання
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
член-кореспондент Міжнародної Слов'янської Академії
освіти імені Яна Амоса Коменського
ptinapn@gmail.com*

РОЗВИТОК ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ: ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ЖИТТЄВИЙ ПРОСТІР І «РАШИЗМ»

У розробленні акцентується увага на розвитку обдарованості особистості як комплексній науково обґрунтованій системі форм, методів, засобів і технологій спрямованою на реалізацію особистісних та суспільних цілей, формування якостей та визначенні цінностей на шляху розбудови міжособистісних відносин у процесі досягнення мети.

Ключові слова: досвід, засоби, методи, обдарованість, освіта, розвиток, форми.

The development focuses on the development of gifted personality as a comprehensive scientifically sound system of forms, methods, tools and technologies aimed at achieving personal and social goals, forming qualities and defining values by building interpersonal relationships in the process of achieving the goal.

Key words: *experience, means, methods, talent, education, development, forms.*

Розвиток обдарованої особистості в умовах цивілізаційного життєвого простору має системний характер, спрямований на духовну, психофізіологічну,

соціально-трудова гармонізація єства. Її формування, здійснюється у процесі пізнання в обраній для діяльності сфері та застосуванні знань у напрямі становлення операційно-технологічної складової психологічної сфери з метою продуктивної взаємодії з об'єктами праці.

Розвиток обдарованості є комплексною науково обґрунтованою системою форм, методів, засобів і технологій спрямованою на реалізацію особистісних та суспільних цілей, формування якостей та визначенні цінностей на шляху розбудови міжособистісних відносин у процесі досягнення мети: вироблення потреби самовираження та самоствердження шляхом створення матеріальних і духовних цінностей; засвоєння змісту освіти й застосування системи знань та норм, що дають змогу функціонувати в життєвому середовищі; реалізації внутрішнього потенціалу (таланту, здібностей, задатків тощо); формування компетентностей на вікових етапах [5, с. 65–69; 6, с. 29–35]; здобування досвіду [2, с. 10–28] у процесі психологічної та соціально-трудової діяльності [8, с. 79–85; 12, с. 80–89]; гармонізованого розвитку особистості та капіталізації людських ресурсів в умовах ринку праці [7, с. 6–9].

Механізми формування та функціонування розвитку обдарованої особистості зумовлюються координатами її життєвого простору з урахуванням професійного спрямування [9, с. 29–36] інтересів суспільства, оскільки в них закладений соціальний пакет [4, с. 25–49]. Динаміка рівнів розвитку обдарованості пов'язана з: визначенням напрямів продуктивної діяльності в умовах життя; різними формами, видами та підходами до організації діяльності; оцінкою за виконану роботу згідно виконаних завдань; очікуваною винагородою за виконану роботу; наявністю проектів і ресурсів для неперервного розвитку тощо.

Умови життя особистості і суспільства вносять корективи в організацію їхньої життєдіяльності [11, с. 59–65]. Неспровокована війна Росії проти України змушує освітян і науковців робити корегування у розвиток й формування, відповідних запиту суспільства, якостей та цінностей особистості. Гармонізація філософського, психологічного, педагогічного, соціального та економічного [14, с. 107–110] освітніх компонентів створює передумови активізації психологічної діяльності у відповідності до потреб і умов їх задоволення на шляху розв'язання різновидів суперечностей.

У процесі розроблення освітньої системи розвитку обдарованої особистості маємо враховувати особливості відношення до цивілізованих суспільств Росії і росіян. Війна Росії проти України змушує перебудувати не лише політичний, суспільний, науковий, а й освітній простір з урахуванням протидії кремлівській політиці [3]. З метою роз'яснення небезпек і ризиків, пов'язаних з цим, розроблено поняття «рашизм», що у скороченому вигляді пропонується для аналізу:

«Рашизм (rashyzm) – імперська авторитарно-тоталітарна система державно-політичного режиму Російської Федерації (Росії) створена президентом-

диктатором В. Путіним із підтримкою 83% російського населення (російська соціологічна агенція «Левада-центр» 24-30 березня 2022 р.). Жорстко регламентуючи роботу державних і суспільних інституцій та приватні сфери життя російський режим позбавив їх можливості самостійності у політичній, економічній і господарській, культурній, виховній, релігійній й іншій діяльності. З початку XXI століття рашисти розробили і послідовно впроваджували прихований геноцид українського народу з усіма ознаками державного тероризму, здійснюючи безпрецедентну агресивно-войовничу політику з елементами фашизму, нацизму, шовінізму, кібервійни та егоїстичного відношення до світової цивілізації...

Широке вживання терміну рашизм українцями й міжнародне його поширення відбувалося у процесі яскраво вираженого почуття ненависті українського демократичного суспільства до авторитарно-тоталітарної Росії і підтримуючих режим росіян, які приймали рішення про неспровоковану війну проти України та: 1) забезпечували політичний, інформаційно-пропагандистський, військовий, ресурсний та технологічний супровід; 2) підтримували розроблену російськими ідеологами шовіністичну політику росіян по відношенню до українців та інших народів, націй і народностей; 3) використовували ресурси (нафта, газ, діаманти, золото та інші корисні копалини) для організації та здійснення тероризму. Значна кількість капіталу, отриманого від реалізації ресурсів, спрямовувалася рашистами (прибічниками рашизму) для забезпечення динамічного розвитку воєнно-промислового комплексу, що давало можливість володіння значною кількістю всіх видів озброєння.

Особливостями рашизму в сучасних умовах є:

1. Відсутність у стратегії всебічного розвитку Росії та її народу цивілізаційної парадигми, національної ідеї, вмотивованості, патріотизму, соціальної-економічної концепції тощо;

2. Застосування «кремлівськими ідеологами» методик і технологій формування деформованої свідомості росіян та людства з метою викривлення еволюційно сформованого об'єктивного цивілізаційного життєвого простору (історичний та сучасний вимір);

3. Відсутність у значної більшості росіян Свободи як складової фундаментальної характеристики особистості за її сутнісними (ключовими) ознаками, що позбавляє їх здатності обирати своє буття та керувати ним відповідно до власних бажань, інтересів і цілей на основі знань оточуючої дійсності, отриманих через відчуття, сприймання тощо;

4. Посягання на державний суверенітет і територіальну цілісність України та держав-сусідів;

5. Втаємничення терористичних намірів кремлівської владної верхівки по відношенню до держави Україна та її народу;
6. Проголошення курсу на деукраїнізацію, демілітаризацію, денацифікацію та нейтралізацію українців;
7. Геноцид по відношенню до українців (зафіксований (юридично оформлений) українськими та світовими інституціями);
8. Продукування людиноненависницької ідеології;
9. Наявність сучасної військової техніки і нищівних технологій для здійснення силового варіанту у досягненні поставленої мети;
10. Гібридний підхід до ведення війни;
11. Застосування технологій ілюзорності мирних переговорів під час війни з метою нанесення нищівних ударів по Україні та її населенню;
12. Розміщення російських військ у Республіці Білорусь та використання її території для нападу на Україну;
13. Порушення угод та протоколів Женевської конвенції тощо.

Слід зазначити, що сутність Росії та її народу формувалася століттями. Її багатовікову поведінку по відношенню до держав, суспільств та культур в історичному вимірі охарактеризовано у творчості найталановитіших людей, що свідомо і сміливо заявляли про «моральні» й життєві принципи, агресивність і безкомпромісність у досягненні егоїстичних інтересів будь-якою ціною. Поступова деградація Росії впродовж усієї історії висвітлювалася не лише українськими й іноземними громадськими, культурними, політичними діячами, письменниками-класиками, філософами, політологами та поетами, а й російськими...

Під лозунгом денацифікації, демілітаризації та захисту інтересів російськомовного населення України із особливою жорстокістю орками (зневажлива назва російських окупантів, яка використовується після вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року) знищувалися українці та інфраструктура на значній території України (Бородянка, Буча, Маріуполь, Мелітополь, Харків, Ізюм, Чернігів та інші). Це засвідчує, що метою неспровокованого повномасштабного нападу Росії було знищення українства та приєднання територій України до їхнього складу....

Усвідомлення насування глобальної катастрофи від рашистів змусило прогресивні країни 7 квітня 2022 року підтримати поданням від України про виключення Росії зі складу Ради ООН з прав людини. За проголосувало 93 держави, проти 24, утрималося 58. Росію не підтримала жодна країна Європи, хоча Вірменія та Азербайджан не брали участі у голосуванні. Слід зазначити, що на результати голосування вплинуло: 1) ігнорування цінностей цивілізованого світу та зневажливе ставлення до людства значної кількості росіян; 2)

руйнування військових планів рашистів по захопленню України за 3-4 дні; 3) домінування пріоритету цінностей демократичного світу (духовність, свідомість, моральність, почуттєвість, патріотизм, компетентність [13, с. 104-107] і лише потім матеріальність).

Успіхи України у боротьбі з рашизмом стали можливими завдяки: 1) професійності військових на чолі з головнокомандувачем Збройних сил України В. Залужним, силам територіальної оборони, незламності українців та принциповій позиції президента В. Зеленського – розділити долю з народом, залишившись жити і наполегливо працювати у Києві; 2) наданню військової та гуманітарної допомоги значною кількістю країн цивілізованого світу; 3) застосуванню безпрецедентних політичних та економічних санкцій країнами світового співтовариства, на чолі з державами-лідерами США та Великобританією, до російських державних інституцій, банків, комерційних структур, олігархів, фізичних осіб, членів родин В. Путіна та найближчого оточення, керівників державних установ тощо.

Приходимо до висновку, що боротьба з рашизмом та його наслідками є завданням загальноцивілізаційним, оскільки маємо убезпечити негативний вплив на біосферу, ноосферу та сприяти зменшенню некросфери з метою розроблення простору доступного для життя у гармонії з природою [10, с. 315–319], що по суті окреслює перспективи цивілізації. Цим самим людство зменшуватиме рівень колективного егоїзму, формуючи свідомість і розвиваючи її рівні. Разом з тим маємо усвідомлювати, що рашизм є тимчасовим явищем, оскільки люди підійшли до відповідального періоду життя на планеті – пізнанні самих себе та розумінні необхідності єдності світу, що дозволить перетворити гармонію сукупного духовного та інтелектуального ресурсу і його творчої енергії у вирішальний фактор еволюційного поступу.

Отже, рашисти та інші екстремістсько налаштовані угруповання не матимуть перспектив за умови, що людство продукуватиме ціннісний ряд з пріоритетом на духовність, сформувавши «об'єднаний силовий щит» для захисту істинних цивілізаційних цінностей. Це означає, що з метою уникнення від неспровокованих агресій вищі цінності мають бути завжди домінуючими у розбудові як міжособистісних відносин, так і світових цивілізаційних, а матеріальні лише одним із супутніх засобів у її досягненні. На прикладі життя і діяльності авторитетного у світі президента України Володимира Зеленського бачимо, що на сьогодні домінуючими у нього є людські якості і цінності, які дозволяють об'єднати обрану ним команду, українців та світову спільноту на шляху знищення як окупаційних російських військ на території України, так і рашизму в цілому».

Враховуючи вищезазначене для досягнення мети розвитку обдарованої особистості застосовують інтегративні технології у сукупності методів, а також

прийомів та впливів для активізації її зусиль та упорядкування процедур і операцій, спрямованих на реалізацію життєвих проєктів. Зазначимо, що технології розвитку обдарованості забезпечують прикладний аспект особливостями якого є: гнучкість, що проявляється у диференціюванні змісту й форм на рівні міжособистісної взаємодії; неперервність навчально-виховної взаємодії [1, с. 32-37] з особистістю; циклічність процесу взаємодії; дискретність технологічного процесу; нестабільність результатів унаслідок стихійних, спонтанних процесів у життєвому просторі. Разом з тим ефективність процесу технологізації розвитку залежить від неперервності й цільової спрямованості, оптимізації діяльності, формуванні механізмів саморегуляції та забезпеченні умов для реалізації мети тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Сучасна освіта на шляху досконалості / І. Бех // Рідна шк. – 2021. – № 1/2. – С. 32–37.
2. Зязюн І. А. Сугелостологічна природа психологічного досвіду особистості. Науковий журнал. Київ – Полтава. Інститут психології ім. Г.С. Костюка. Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка. 2015. №1 (7). С. 10–28.
3. Как победить Россию в войне будущего / Володимир Горбулін. Видавництво Брайт Букс. 2020 р. – 256 с.
4. Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука: колективна монографія / За наук. ред. А. П. Самодрина. Київ–Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2022. Т. 2. С. 25–49.
5. Піддячий В. Методика саморозвитку англomовної компетентності майбутнього педагога в контексті європейських. Молодь і ринок. 2016. № 10. С. 65–69.
6. Піддячий В. Сутність і зміст андрагогічної компетентності педагогів. Молодь і ринок. 2021. № 10 (196). С. 29–35.
7. Піддячий М.І. Виховання і розвиток дітей засобами праці. Трудова підготовка в закладах освіти. 2007. №3. С. 6–9.
8. Піддячий М.І. Допрофесійна підготовка старшокласників в контексті соціально-професійної орієнтації. Український педагогічний журнал. 2016. №4. С. 79–85.
9. Піддячий М.І. Історичні передумови та теоретичні засади профорієнтації школярів. Педагогіка і психологія. 2006. № 3 (52). С. 29–36. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/8170/>
10. Піддячий М.І. Ключові компетентності старшокласників: організація здорового способу життя. Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, 2020. Вип. 3. С. 315–319. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719944>
11. Піддячий М.І. Освіта і наука України у вимірі громадянських суспільств: соціально-професійна орієнтація. Неперервна професійна освіта: теорія і практика, №3/4 (48–49), 2016. С. 59–65. URL: <http://npo.kubg.edu.ua/article/download/182325/182219>

12. Піддячий М.І. Соціально-професійна орієнтація учнів як напрям у підручникотворенні. Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць. Київ : Пед. думка, 2011. Вип. 11. С. 80–89. – URL: <https://lib.iitta.gov.ua/5143/>
13. Піддячий М.І. Соціально-професійний розвиток: компетентнісно орієнтоване навчання старшокласників. Компетентнісно-орієнтоване навчання: виклики та перспективи: зб. тез I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи» (Київ, 30 верес. 2019 р.). Київ : Пед. думка, 2019. С. 104–107. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717295/>
14. Піддячий М. І. Соціально-професійний розвиток: компетентності старшокласників та студентів. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Конін; Ужгород; Бельско-Бяла; Київ : Посвіт, 2019. Т. VII: Ідентичність і свобода в освіті та науці. С. 107–110. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718203/>

Пітух Л. І.,
*голова методичної комісії класних керівників, викладач професійно-теоретичної підготовки Вищого професійного училища № 13
м. Івано-Франківська
liliyaif@gmail.com*

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІАГНОСТИКИ І СУПРОВОДУ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. В темі розкрито сутність засобів інформаційно-цифрових технологій, компетентної особистості, конкурентоздатного фахівця; досліджено проблему формування та розвитку інформаційно-цифрових технологій під час підготовки конкурентоспроможних фахівців в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Abstract. The topic reveals the essence of information and digital technologies, a competent person, a competitive specialist; the problem of formation and development of information and digital technologies during the training of competitive specialists in vocational (vocational) education institutions is studied.

Ключові слова: засоби інформаційно-цифрових технологій, компетентна особистість, компетентність, конкурентоздатність національної системи освіти, конкурентоздатний фахівець, сучасний кваліфікований робітник, заклад професійної (професійно-технічної) освіти.

Keywords: means of information and digital technologies, competent personality, competence, competitiveness of the national education system, competitive specialist, modern skilled worker, institution of professional (vocational) education.

Використання засобів інформаційно-цифрових технологій в освіті в умовах воєнного стану є важливим чинником формування і розвитку інформаційно-